

CHALLENGES FOR HIGHER EDUCATION

ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

¹Name of First Author: Sandeep Kaur, ²Name of Second Author: Sukhdeep Singh

¹Assistant Professor in Computer Science, ²Assistant Professor in Mathematics

Miri Piri Khalsa College, Bhadaur, India

ਪੇਪਰ ਬਾਰੇ:

ਇਹ ਪੇਪਰ ਪੱਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਨਾਕਾਫੀ ਫੰਡਿੰਗ, ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ, ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ, ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਪਛੜ ਗਈ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ, ਯੋਗ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਰੇਗੂਲੇਟਰ ਫਰੇਮਵਰਕ ਦੀ ਘਾਟ ਇਹਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸ਼ਹਿਦਾਈ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਪਰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਤ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੇਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਨਰਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੇਮੇਲਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੈਰ-ਸ਼ਹਿਦਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਰ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ, ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਪੇਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ, ਆਧੁਨਿਕ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨੀਤੀ ਗਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੰਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸੁਧਾਰ, ਫੈਕਲਟੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ।

ਜਾਣ ਪਛਾਣ :

ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਪੁੰਜੀ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ, ਨਵੀਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਗਿਆਨ ਸਿਰਜਣ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ (ਕਿੱਤੀਆਂ) ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਬਣਨ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਤਕਨੀਕੀ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਉਤਪ੍ਰੇਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਛੋਕੜਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਸਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਗਿਆਨ-ਅਧਾਰਤ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਨ ਵੱਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਅੱਜ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਫੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤ, ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨਯੋਗ ਘਾਟ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਖੋਜ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਅਤੇ ਇੱਛੁਕ ਨਤੀਜਾ ਨਾ ਆਉਣਾ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫੰਡਿੰਗ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਆਦਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਉੱਤਮਤਾ ਵਿੱਚ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਤਕਰਾ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡਿੰਗ, ਸ਼ਾਸਨ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ, ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਸਭ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ:

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾਖਲਾ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਸਮਾਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੁੱਲ ਦਾਖਲਾ ਅਨੁਪਾਤ (GER) ਸਾਲ 2020 ਦੌਰਾਨ 38.8 % ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਦਾਖਲਾ ਅਨੁਪਾਤ (GER) 2019-20 ਵਿੱਚ

ਲਗਭਗ 27.1% ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਔਸਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2021-22 ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਸਿਰਫ਼ 28.4% ਤੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 86% ਅਤੇ 59% ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ (SCs), ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (STs), ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (OBCs) ਵਰਗੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਪਸ਼ਟ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ 2019-20 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖਿਆ ਸਰਵੇਖਣ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 23.4% ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ 18% ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾਮਾਂਕਣ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾੜੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਇਹਨਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਣ ਲਈ ਬਰਾਬਰਤਾ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ □

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਨੁਕੂਲ ਨਾ ਹੋਣਾ:

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਬੰਧਤ ਹੁਨਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਵੱਧਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਰੁਜ਼ਗਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਐਂਡ ਇੰਡਸਟਰੀ (FICCI) ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿਰਫ਼ 47% ਭਾਰਤੀ ਗੈਰ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਗਿਆਨ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਹ ਪਾੜਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਵਿਹਾਰਕ ਦੀ ਘਾਟ, ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਸੀਮਤ ਉਦਯੋਗ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਹਿਯੋਗ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਕਲ ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਡਲ ਡਿਜੀਟਲ ਹੁਨਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੇਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਦਯੋਗ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ, ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ:

ਭਾਰਤ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਅਕਸਰ ਰੱਟਾਂ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਅਤੇ ਐਕਰੀਡੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ (NAAC) ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਗਭਗ 70% ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ 90% ਕਾਲਜ ਮੱਧਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ, ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ, ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਪੈਨ ਪੋਪਰ ਟੈਸਟ ਦੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਉਪਯੋਗ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਾਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਫੈਕਲਟੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਯੂਜੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਲਈ 16,699, ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਲਈ 4,731 ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਲਈ 9,585 ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਧਿਆਪਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਧਿਆਪਨ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, 5,925 (35%) ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ, 2,183 (46%) ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ 2,459 (26%) ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਤਕਨੀਕੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ:

ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ, ਕੰਪਿਊਟਰ/ਲੈਪਟਾਪਾਂ ਅਤੇ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਮੇਤ ਨਾਕਾਫੀ ਡਿਜੀਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਏਕੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਫੈਕਲਟੀ ਦੇਵਾਂ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਅਧਿਆਪਨ, ਸਿੱਖਣ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ। 2021 ਤੱਕ, ਸਿਰਫ਼ 15-20% ਭਾਰਤੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਔਨਲਾਈਨ ਲਰਨਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਫੈਕਲਟੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਹੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਸਿਖਲਾਈ, ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ:

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਰਵਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਦੇਸ ਛੱਡਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਕਸਰ ਬੇਨ ਡਰੇਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਘਾਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਬੇਨ ਡਰੇਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, 2020 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 17.2 ਮਿਲੀਅਨ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇੱਕ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਅਕਸਰ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਲੱਗੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਪੁਲ ਨੂੰ ਗਵਾਂ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉੱਥੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫੀ ਵਿੱਤੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰਬੀਆਈ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2020-2021 ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 15.7 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਰਵਾਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਾਸ਼ੀ ਸਾਡੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਨੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਖੋਜ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਅਤੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਖੋਜ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਲੋਬਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਕਾਰਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਫੰਡਾ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ:

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ 35,000 ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਸਹੂਲਤਾਂ, ਖੋਜ ਆਉਟਪੁੱਟ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਗਲੋਬਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਛੜ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਪੱਛੜੇਪਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੱਸਿਆ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ ਲਗਭਗ 1.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਔਸਤ 4.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਾਲੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸਮੇਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਘੱਟ ਹਨ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹੌਲੀ ਹਨ। ਕੈਂਪਸ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੈਫੇਟੇਰੀਆ, ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਕਸਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨਾ ਦੇਣੀਆਂ, ਕੈਂਪਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਫੰਡ ਨਾ ਰੱਖਣੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਜ਼ੀਫੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਦੇਣੀ ਆਦਿ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਜਨਤਕ ਫੰਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੋਜ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨਾ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਗਲੋਬਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ:

ਜਿੱਥੇ ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵੀ ਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਫੈਕਲਟੀ ਅਨੁਪਾਤ 20:1 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ 10:1 ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਖੋਜ ਆਉਟਪੁੱਟ ਦੀ ਘਾਟ ਆਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਗਲੋਬਲ ਟਾਪ 200 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੀਨੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 136,000 ਪੇਪਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ 2017 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 27,000 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਗਲੋਬਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾੜੇ ਸਕੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। 2020 QS ਵਰਲਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਦੋ— ਭਾਰਤੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਸਾਇੰਸ — ਚੋਟੀ ਦੇ 200 ਵਿੱਚ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, IISc ਬੰਗਲੌਰ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ 172ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੋਚਨ, ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ:

ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਅਧਿਆਪਨ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਸੜਕ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਡੂੰਘੇ, ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਫੰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧੇ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਹੋਇਆ ਬਜਟ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਖੋਜ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਸੁਧਾਰਾਂ - ਵਧੀ ਹੋਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ, ਬਹੁ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਧਣਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ। ਔਨਲਾਈਨ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਸਰੋਤਾਂ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਜੋੜ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉੱਚ-ਗੁਣਵੱਤਾ ਫੈਕਲਟੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਮਨਾ ਖੱਟ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ:

Rani, C. (2019). HIGHER EDUCATION IN INDIA : CHALLENGES AND OPPORTUNITIES.

Saxena, D. R. (2017). Indian higher education – opportunities and transformation.

Sheikh, Y. A. (2017). Higher Education in India: Challenges and Opportunities .

AISHE 2019-20 Report – Key statistics on higher education in India by Ministry of Education

KPMG-FICCI Report 2016: India needs a ‘Spotlight’ on higher Education

<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/in/pdf/2016/11/India-needs-Spotlight-on-HE.pdf>

UGC Report from google

